

**„Látva a nagy nyomort és lehangoltságot,
a háború okozta lelki sebeket, a misszióktól
vártam a lelkigondozás hatásos beindítását”¹**

Ferences népmissziós vonatkozások az 1945–1947 közötti időszakban

JONICA XÉNIA

Erdélyi Ferences Gyűjtőlevéltár, Kolozsvár (RO)
ofmarchiv@gmail.com

Bevezető helyett

Márton Áron püspök 1945-ben különösen is szorgalmazta a népmissziók tudatos és megtervezett újraindítását. A II. világháborút követően a népmisszió szervezésének egyik, ha nem a legfontosabb forrása az a dokumentum, ami a főpásztor által, 1945. szeptember 29-ére összehívott értekezletnek a jegyzőkönyve.² Az értekezlet

1 Gyulafehérvári Érseki Levéltár: Püspöki iratok: 1/1947. Továbbiakban: GYÉL.

2 GYÉL: Sz.n/1945. Az értekezleten részt vett: Sándor Imre püspöki általános helytartó mint elnök, Oláh Dániel kanonok, misszióvezető, P. Boros Fortunát OFM tartományfőnök, Dr. Macalik Győző kanonok, irodaigazgató,

megnyitó beszéde után öt jelenlévő szólott hozzá az elhangzottakhoz, majd azt követően az értekezlet második felében különböző munkaprogramok kerültek megnevezésre, melyekre konkrét javaslati megoldások is születtek. A ferenceseket P. Boros Fortunát OFM³ tartományfőnök képviselte, aki elmondta, hogy 1919-ben szintén a világháború után éppen az volt az általános missziók célja és eredménye, hogy a lelkipásztorok és hívek között a forradalom alatt feszültté vált viszonyban enyhülést teremtett. Jelenleg pedig úgy látja, hogy ismét alkalmas és jó talaj van a népmissziók számára, mivel „az egyházellenes szölamokat hirdető vezetőktől kezdenek elfordulni” az emberek.⁴

A vélemények és a munkaprogramok megbeszélését követően a résztvevők szükségesnek látták, hogy a népmissziók minél eredményesebb és gördülékenyebb szervezése érdekében minden espereskerületben egy főmisszionáriust – mint püspöki megbízottat – nevezzenek ki. Ennek a személynek a feladata nem más volt, mint hogy segítségére legyen az espereseknek és a plébánosoknak a missziók szervezésében. Az egy-egy missziós alkalom megtartására vonatkozó javaslatok között konkrét időpontokat és népmissziót tartó személyeket is megjelöltek.⁵ Végül 13 esperesi kerület lett meghatározva missziós kerületnek, ahol a missziók megtartásában P. Lukács Mansvét, P. Bálint Szalvátor és P. Hajdu Leánder ferences atyák is részt vállaltak. Az értekezlet zárópontjában őrizi a missziósokként felkérhető papok névjegyzékét,⁶ amelyben a következő ferencesek neve is olvasható: P. Hajdu Leánder (Csíksomlyó), P. Papp

Lajos Balázs plébános, misszióvezető, Veress Ernő és P. Dr. Dobby József SJ teológiai tanárok és Dr. Faragó Ferenc teológiai tanár, Actio Catholica egyházmegyei igazgató mint felkért jegyzőkönyvvezető.

3 A Szent István királyról nevezett Erdélyi Ferences Rendtartomány elöljárója (1942–1948). Bővebben: <http://lexikon.katolikus.hu/B/Boros.html>. Letöltés ideje: 2024. 05. 09.

4 GYÉL: Sz.n/1945.

5 Uo.

6 Az értekezlet jegyzőkönyvében nincs konkrétan belefoglalva a javasolt népmissziósok személye, hanem mintegy mellékletként lett közreadva a három jezsuita, egy minorita, egy lazarista szerzetes atya és további 88 világi pap neve. GYÉL: Sz.n/1945.

Asztrik (Csíksomlyó), P. Lukács Mansvét (Szarhegy), P. Gábor Anasztáz (Esztelnek), P. Imets Károly (Szekelyudvarhely), P. Csipán Krizológ (Vajdahunyad), P. Ambrus Kapisztrán (Kaplony), P. Réthy Apollinár (Marosvásárhely), P. Gurzó Anaklét (Marosvásárhely), P. Vargha Iréneusz (Szászváros), P. Gábossy Gyula (Déva).

A nevezett missziós munkaterv egy évre szólt. Az 1945. október 29-én jóváhagyott engedély alapján megírt 29 oldalas népmissziós ismertető, tartalomjegyzék nélkül ugyan, de a szuggesztív címekkel ellátott fejezeteknek köszönhetően könnyen követhető felosztással rendelkezik. Rögtön az első fejezet a „Plébánosoknak az egyházmegyei népmissziókról!” címet viseli és hét pontba szedve eligazítást ad a plébánosoknak a népmissziót illetően. A szerző utal a nagy népmissziós tervre, melyet püspöki indítványozásra követnek az egyházmegyében:

„köztudomású dolog, hogy nálunk a népmissziók tartása 1937-ben megszakadt. Azóta több változáson és szenvedésen mentünk át, mint máskor egy emberöltő alatt. Most, amikor új világ küszöbén állunk Püspök Urunk tervbe vette az egész egyházmegyének, a katolikus és szórvány-vidéknek misszióját és pedig úgy, hogy az egyházmegye egyetlen egyházközsége se maradjon ki belőle.”

Az első fejezet tárgyalja tehát a missziós napok előkészületeinek lépéseit, valamint a missziós napok felépítésének részleteit. A következő fejezet, melynek címe „A misszionáriusoknak”, 10 pontban fejti ki a missziós fegyelmezettségének a szükségességét, a politikai hatásoktól való mentességét, valamint azokat a komoly témákat és korkérdéseket, melyekről a szerző meglátása szerint a népmissziók alkalmával beszélni kell. Érvként a püspöki rendeletet említi, miszerint: „a Főpásztor parancsa, hogy minden misszionárius ezekhez a vázlatokhoz tartsa magát és se többet, se kevesebbet ne mondjon, mint az előírt vázlat.”⁷

A kiadvány további fejezetében, pontosabban a 7.-től a 24. oldalig terjedőleg egy teljes, azaz nyolcnapos misszió programjának a kidolgozása található, kezdve a népmissziós megérkezésével, egészen a befejező szertartásig. A maradék néhány oldalon egy háromnapos lelkigyakorlat vázlatra található, ezt követi egy nyolcnapos misszió vázlatra, szombati kezdéssel, majd egy háromnapos lelkigyakorlat leegyszerűsített formában a filiák számára. Továbbá megtalálunk még nyolcnapos alkalmak leírását keddi, szerdai, csütörtöki és pénteki kezdéssel is.

Ugyanakkor megjegyezzük, hogy ferences részről is egy újabb kiadvánnyal gazdagodott ebben a periódusban az erdélyi népmisszió irodalma, amit a főpásztor – a népmissziók sikerének elmélyítése érdekében – nem felejt el a papság számára ajánlani, ez pedig P. Gurzó Anaklét olasz nyelvről fordított „A lelki nagyság útja” című kiadványa.

A kézirat szerkezeti és tartalmi felépítése egy általános bevezetőt követően ízelítőt ad néhány népmissziós alkalom beszámolójából, kiemelve a ferences szerzetesek gyümölcsöző szolgálatát, majd a meghirdetett missziósév bezárását ismerteti, az összegzés pedig a főpásztor summájával lesz teljes.

Népmissziós alkalmak beszámolóiból

A népmissziós alkalmak egyik jellegzetessége az adott napokon történtek és tapasztaltak írásban való rögzítése, arról készült beszámoló megírása, ennek pedig a Püspöki Hivatal és/vagy a Ferences Tartományfőnökségre való megküldése mint egyfajta visszajelzés. A II. világháborút követő missziós napok újraindításának eddig ismert első írásos beszámolója 1945. november 11-én lett beküldve a Püspöki Hivatalnak Nyárádszeredából és annak andrásfalvi, valamint demeterfalvi filiáiból. A plébános soraiból kiderül, hogy a ferences P. Réthy Apollinár népmissziós napokat tartott október 20–29 között, amelynek keretében

„az esti szentbeszédék különösen is látogatottak voltak, a d.u., illetve szombat esti körmenet eső miatt elmaradt. A missziós keresztrel és az Oltáriszentséggel a körmenet nagy tömeg részvételével történt.”⁸

A szamosújvári ferences rendház havonta tartott házi gyűlésének 1945. december 4-i jegyzőkönyvében a következőket olvashatjuk:

„Házfőnök atya ismerteti, az 1945. évi VIII. sz. körlevél rendelkezéseit, melynek értelmében 1946 év folyamán minden egyházközség népmisszió megtartására van kötelezve. Ismerteti a helybeli állapotot, miszerint hitközségünkben 1927 év óta rendes nyolcnapos misszió nem volt, így tehát feltétlen szükséges Kegyelmes Főpásztorunk rendeletének minél előbb eleget tenni, illetve teljesíteni.”⁹

A jegyzőkönyv további sorai arról tanúskodnak, hogy az „általános hangulat” P. Lukács Mansvét mellett döntött.¹⁰

A nagy újrakezdést követően a missziósok beszámolóí között olyan személyes megjegyzéseket olvashatunk a kötelező gyónási, áldozási számok közzélése mellett, mint hogy „az ozsdolai misszió (1945. december 2–9.) sikerét nagyban gátolta a két utolsó nap dühögő szörnyű hóvihár és a háború által sokat szenvedett lakosság ruhátlansága. Kb. 80 élet lett a tűz áldozata, a falu egy része

8 GYÉL: 53/1945. Ennek a beszámolóinak egy másik értékes vetülete a mellékletként csatolt népmissziós program.

9 A házfőnök a továbbiakban „javasolja, hogy ennek érdekében keressék meg a Ftdő Rendtartományi Főnök úr s kérjük meg szépen, hogy rendi missziós atyáink közül küldjön hitközségünk részére alkalmas szónokot.” Erdélyi Ferences Gyűjtőlevéltár: A szamosújvári kolostor és templom iratai. 1. Kötet: b.) Szamosújvár Protocollum decisionum discretorii domus 1909–1950, 1946-os év, 144. Továbbiakban: EFGYL.

10 Uo. Itt jegyezzük meg, hogy végül nem P. Lukács Mansvét, hanem P. Angi Csaba népmisszióist bízta meg a tartományfőnök az 1946. március 30. és május 7. közötti lélekmentő napok levezetésével. EFGYL: A szamosújvári kolostor és templom iratai. 1. Kötet: b.) Protocollum decisionum discretorii domus 1909–1950, 1946-os év: 146.

leégett.”¹¹ De arról is tudomást szerzünk, hogy a szebeni kerületben, pontosabban Talmácson olasz és román nyelven folyt a misszionálás – P. Bálint Szalvátor OFM által –, „a nagyrészt gyári munkások napi két beszédre 65%-ban elmentek.”¹² Ami a maroshidasi népmissziós napokat illeti, a missziósnak, Molnár Lázárnak az volt a benyomása, hogy „kevesen voltak kik a misszió idején szentségekhez nem járultak. A lelkek hálás ragaszkodó szeretete, épületes buzgósága sok sok lelki örömet szerzett.”¹³ Érdemes idézni a madarasi plébános népmissziós beszámolójából, aki szerint:

„Bizony egy missziónál több volt (...) az igazi nagyhalak is eléjtek. (...) A lelkinapokat tartók száma a következők: Férfi 384. Legény: 107. Asszony: 516. Leány: 88. Az egész nagyheti áldozók száma 1490. A határkerülő körmenetet másodnapján tartottuk meg. Magam is mentem velük. Minden ép-kéz-láb ember ottan volt. Nagy volt a buzgóság.”¹⁴

Tovább forgatva, kutatva a szóbanforgó év iratait és a Püspöki, a Tartományfőnöki Hivatal Levéltárában, számos „örömmel jelentem” bekezdésű beszámolót olvashatunk, amelyet olyan egyházközségek plébánosai örökítettek meg és juttattak el az illetékes hatóságoknak, amelyek tartalmuk szerint a népmissziósok hozzáállása, „komoly munkája” látványos eredményeket hagyott az egyházközségek életében. Egy ilyen eset például a gyergyóremetei missziós napok, ami az egyházközségi búcsút megelőzően került megszervezésre. P. Réthy Apollinár munkája „fölemelően szép eredménnyel” zárult, mivel „minden alkalommal rengeteg ember hallgatta az atya beszédeit és tömegesen járultak a gyóntatószékekhez a hivek.”¹⁵

A 2975/1945. szám alatt iktatott püspöki rendelkezés tartalma szerint P. Lukács Mansvét missziós a főpásztor által felkérését és

11 Sz.n/ 1947. április 30., Molnár Lázár csíkszentimrei plébános.

12 GYÉL: 3/1946.

13 GYÉL: Sz.n/1947.

14 GYÉL: Sz.n/1948.

15 GYÉL: 244/1948.

egyben megbízatást kapott arra vonatkozóan, hogy „missziós útai alkalmával a filiákban és szórványokban élő hiveket meglátogassa s velük a szükségleteknek megfelelően foglalkozzék.”¹⁶ Az ebben az időszakban megtartott népmissziós alkalmak beszámolóí is arról tájékoztatnak, hogy „megható a vallási és anyanyelvi szórvány hivek ragaszkodása szent hitünkhöz”.¹⁷

Ugyancsak ebből az időszakból érdemes még ismertetni az 1946. november 13-án a gyergyóditrói plébános – Lőrincz József – népmissziós beszámolójának részleteit, annak szerkezeti és tartalmi felépítése, valamint a misszió eredményessége miatt. A kilenc pontba szedett tájékoztatás¹⁸ ismerteti a népmissziósok személyét, az időjárási körülményeket, a missziós napok előkészítését, a hivek

16 GYÉL: 2975/1945. A püspök külön megjegyzi és kéri az illetékes plébániákat, hogy „támogassák a missziós atya felajánlott értékes munkáját.”

17 GYÉL: 142/1947.

18 „1. A Missziót P. Lukács Manszvét ferences atya tartotta; 2. Munkájában segítettek: P. Szerafin, szárhegyi ferences házfőnök és Feigl Mátyás hodosi plébános. A gyóntatásban még Pál Dénes remetei s. lelkész; 3. A misszió ideje, 1946. okt. 31-1946. nov. 10; 4. Bár okt. 31 előtt sártenger borította utainkat, 1946. nov. 1-re felszáradtak utcáink, s végig a misszió alatt száraz utakon járhattak hiveink, nyáriás levegőben. A missziós körmenet után, hullik az eső, hó és hólé borít mindent. Isten hathatós segítsége volt; 5. A misszió fel is rázta a nagy falut. Az előkészítés is alapos volt. Többen látogatták az esti beszédeket, mint az éjféli szt. misét. Pedig eddig ez volt a legnagyobb szám. Megmozdultak a hivek. Előljárók. Pártok. Iparosok, kereskedők, munkás szakszervezetek. A sejt tagjait külön meghívással kerestem fel. Igen kevesen vannak, s azok közül még kevesebben maradtak el; 6. Az áldozások száma kb. 9500. Az szt. gyónást 4260. végezték el. Ez igen tekintélyes szám, mert a falu lélekszáma a korabeli és mindennapi eltelepüléssel megcsappant, továbbá 450. férj, vagy családfenntartó van még fogságban; 7. A befejező körmenetet a ker.főesperes tartotta, a szomszéd plébánosok segítségével. A körmeneten kb. 5500 ember, hívó menelt. Négyes sorokban, 44. csoportban. Este, kivilágított utcákon. Egyetlen lélek sem áldogált utfélen. Mindenki a helyén vonult; 8. A Missziós atyának, 14 vezető köszönte meg a missziót, köztük a végén a ker.főesperese az egyházi főhatóság nevében is. A lelkicsokrokron kívül, ajándékokkal halmozták el a hivek a Missziós Atyát, s ezen kívül egy zsák kukoricát és 400.000 lei készpénst nyújtott az egyház-község, és a pol.község főbírója; 9. Hála a jó istennek, minden igen szépen sikerült.” EFGyL: Tartományfőnöki Iratok: 3. Levelezés: 216/1946.

magatartását, de megtaláljuk a gyónók és áldozók számát is, majd a missziósoknak szánt adományok is nevesítve vannak. Továbbá képet kapunk a háború utáni település életéről és a még fogságban lévő családfenntartók számáról. A lélekmentő napokat tartó atyának szól a levél záró mondata, mely szerint: „hála P. Lukács Manszvét missziós Atyának, az önfeláldozó, lelkes, tüzes, mindenkit felrázó, apostoli nagy munkájáért”.¹⁹

Ebben az időszakban merülnek fel a népmissziós személyét illető preferenciák. A hegyköztóteleki plébános azt írja a tartományfőnöknek, hogy „kissé nehéz helyzetben vagyok, mert a hívek kifejezett kérése, hogy ferences atyát hozzak missziót tartani”.²⁰ A levélben, konkrétan P. Réthy Apollinár ferencset említi, annak ellenére, hogy a plébános nem ismeri a nevezett szerzetest, de a hívek már hallották öt évvel korábban missziót tartani:

„bár nem ismerem még P. Réthy Ap. atyát, de a hívek – főképpen a férfiak azt mondják, hogy az volt az igazi misszió, amikor ő volt itt – pedig annak már több mint 18 éve! – mert akkor mindenki meggyónt.”²¹

Sőt, a plébános olyan komolyan gondolja a hívek kérését, hogy a záró soraiban felajánlja, hogy

„ha talán Apollinár atyát helyettesíteni kellene hitoktatásban, vagy pasztorációban, a költségeket ezen a téren is vállalnám”.²² Végül a népmisszióra 1947 márciusában került sor P. Réthy Apollinár közreműködésével.²³

19 EFGYL: Tartományfőnöki Iratok: 3. Levelezés: 216/1946.

20 EFGYL: 79/1946.

21 Uo.

22 Uo.

23 EFGYL: 40/1947. A népmissziós beszámolóban a következőket olvashatjuk: „nagy örömöm és hálám szeretném e rövid sorokba foglalni, hogy kegyes volt egyházközségemnek egy ferences atyát adni P. Réthy Apollinár személyében a szentmissziók megtartására. Ferences atyához való ragaszkodásomban nem csalódtam. Az egyházközség 20-25 személy kivételével a szentgyónás és áldozást elvégezte. Nagyon sokan voltak, akik az utolsó

A rónaszéki plébános is konkrét népmissziót kért a tartományfőnöktől, a beszámolóból pedig az is kiderül, hogy a missziós főként szerénysége és alázatossága miatt is jó választás volt.²⁴

Annak ellenére, hogy a fentiekben csak néhány népmissziós alkalom beszámolójából idéztem, nem szorul különösebb magyarázatra egyik sem: a ferences szerzetesek missziós munkájának hatékonysága évek, évtizedek után is visszaemlegetve, érezhető azok hatása az adott közösség életében.

A népmissziós terv lezárása

Márton Áron püspök 1947. április 7-én Kolozsváron, a Szent Mihály-templomban zárta be az 1946. október 15-én meghirdetett egyházmegyei népmissziót.²⁵

Az egyházmegye előjárója az 1/1947-es számú körlevelében hosszasan értekezik az egész egyházmegyére meghirdetett és kiterjesztett népmissziós rendeletről, mivel látta „a nagy nyomort és lehangoltságot, a háború okozta lelki sebeket s a misszióktól vártam

ferences atya misszióján gyóntak, amit annak idején is P. Réthy Apollinár atya tartott 1929-ben. Hála istennek, hogy ilyen atyákat adott.”

24 A 28/1947-es szám alatt írt beszámoló: „Nagyon hálásak vagyunk, hogy Főatyánk e dicséretes eredményt lehetővé tette nekünk. Hivhattam volna Jezsuita Atyát az ősszel misszióra, mert ily szegény éhező s ruhátlan népnél ez előnyösebb lett volna az ételtekintve, de csökönyszeren ragaszkodtam azon Missziós Atyához, akit már négy-öt Misszió megtartásánál 17 éves papi működésem alatt fölényesen diadalmaskodni láttam a lelkek megnyerésében... A tavaszi papi gyűléskor Püspökömnek a Misszió tartást sürgető beszéde alatt közbeszóltam: mi Réthy Apollinárt akarjuk! S hogy Őt kaptuk, ismételten hálás szívvel köszönjük, szegény rónaszékiek.” Borsós Elek plébános levele, 1947. A népmisszióra 1947. virágvasárnapjától hűsvét vasárnapig került sor, P. Réthy Apollinár közreműködésével.

25 Marton József: Márton Áron élete és munkássága - II. Kronológia 1945–1967. Csíkszereda 2020, 77.

a lelkigondozás hatásos beindítását.”²⁶ A püspök úr kifejezi örömét, ami a missziók eredményét illeti, hiszen „a befutott jelentésekből is látom, hogy a missziók megmozgatták a lelkeket s a hitbuzgóságnak olyan jeleneteit varázsolták elénk, amibe alig mertünk hinni.”²⁷ A levél végén hálás köszönetet mond mindazoknak, akik a missziók szervezésében közreműködtek: „a derék szerzetes atyáknak, a ferenceseknek, lazaristáknak, minoritáknak, piaristáknak és jezsuitáknak”.²⁸ A ferencesek közül a következő neveket és missziós helyeket jegyzi a sorok: P. Lukács Mansvét,²⁹ P. Réthy Apollinár,³⁰ P. Papp Asztrik,³¹ P. Hajdu Leánder,³² P. Imets Károly,³³ P. Bálint Szalvátor,³⁴ P. Benedek Fidél,³⁵ P. Seress Szolán,³⁶ P. Zsombory Sámuel,³⁷ P. Köllő

26 GYÉL: 1/1947.

27 Uo.

28 Uo. Az eredmények után további munkára buzdítja mind a papságot, mind a híveket: „a misszió az első lépés volt. További feladatunk az, hogy a missziók hatását biztosítsuk, a hitélet tüzét állandóan élesszük. Hogy ezt megteheszük, a jelen alkalommal három dolgot kérek tőletek: 1. eredményes hitoktatást, 2. meleg hitéletet, 3. széleskörű szeretet tevékenységet.”

29 Csíkszentmárton, Kászonjakabfalva, Kilyénfalva, Kézdiálmás, Bélafalva, Zetelaka, Korond, Szárhegy, Gyergyóremete, Gyergyóújfalu, Orotva, Ditró, Borszék, Gyergyószentmiklós, Vasláb-Heveder, Tinka-Bota, Hollósarka, rakottyás, Székpaták, Csíkszentdomokos.

30 Csíkmenaság, Csíkmindszent, Nagykászon, Kézdiszárzapatak, Felsőtorja, Kolozsvár-Szentpéter, Görgényszentimre, Görgényüvegcsúr, Miháza, Deményháza, Búzaháza, Nyárádszereda és Andrásfalva, Marosszentgyörgy, Iszló, Kerelószentpál, Szováta, Jobbágyfalva, Ehed, Székelyvarság.

31 Kézdimartonos, Haraly, Sepsibükszád, Csíkszentgyörgy, Nagykászon, Déva és Csángótelep, Csíkszentlélek, Madéfalva, Csíkszentmihály, Gyergyócsofmafalva, Tekerőpaták, Ákosfalva, Radnót.

32 Felsőszentgyörgy, Kászonújfalu, Hilib, Kézdiszentkereszt, Székelyszenttamás, Székelybethlenfalva, Fenyéd.

33 Csíkszenttamás, Vajdahunyad, Nyújtód, Gelence, Székelyvécke, Kolozsvár-Belváros, Méréfalva.

34 Nagytalmács, Nagyszeben, Fogaras, Borzsova, Csíkpálfalva.

35 Kajántó, Katona, Nagysármás, Búza, Noszoly.

36 Kiskapus, Segesvár, Bólya, Sárpaták.

37 Vízakna, Somogyom, Nagyszeben-Külváros, Erzsébetváros, Vulkán.

Bonifác,³⁸ P. Máthé Benvenut,³⁹ P. Olasz Pacifik,⁴⁰ P. Szakács Előd,⁴¹ P. Vargha Iréneusz,⁴² P. Biró Antal,⁴³ P. Gábor Anasztáz,⁴⁴ P. Pöhacker Balázs,⁴⁵ P. Sántha Rufinus,⁴⁶ P. Stöckl Hermenegild,⁴⁷ P. Szabó Döm-jén,⁴⁸ P. Kiss Márton,⁴⁹ P. Angi Csaba,⁵⁰ P. Békés Menyhért,⁵¹ P. Fritz Rudolf,⁵² P. Keresztes Albin,⁵³ P. Csipán Krizológ⁵⁴ és P. Zeller Flórián.⁵⁵ Összesítve és számokban kifejezve a fent olvasható ferences szerzetesek személyét és a helységeket, ahol missziós munkát végeztek: 27 ferences 120 helyszíni szolgálaton vett részt.

Összegzés helyett

A fentiekben a teljesség igénye nélkül törekedtem bemutatni a 20. század egyik meghatározó pasztorációs gyakorlata nagyon tudatosan, központilag megszervezett folyamatának néhány elengedhetetlen részletét. Ilyen részlet a főpásztor kezdeményezése a népmissziók megszervezését illetően, az erre megírt kiadvány mint forgatókönyv, majd a konkrét missziós napok eredményeinek idézése. Boldogemlékű Márton Áron püspök elődjéhez hasonlóan

38 Parajd és Sófalva, Kadicsfalva, Szentlélek.

39 Sztrigysszentgyörgy, Lónyatelep, Csernakeresztúr.

40 Székelypálfalva, Pálpatak, Fenyőkút.

41 Máréfalva, Farkaslaka, Nyikómalomfalva.

42 Petrosény, Lupény, Kolozsvár-Belváros.

43 Hidalmás, Székelyszentkirály.

44 Barót, Alsótorja.

45 Puj, Petrilla.

46 Gyergyócsomafalva, Erzsébetváros.

47 Szászsebes és Péterfalva, Nagyszeben-Belváros.

48 Szászváros, Kőrösbánya.

49 Nyárádtő és Maroskeresztúr.

50 Ajnád.

51 Szamosújvár.

52 Segesvár.

53 Gyulafehérvár.

54 Medgyes.

55 Aninósza.

- Mailáth Gusztáv Károly püspök - a népmissziók megtartásában látta az egyházmegye híveinek lelki megújulását, különös tekintettel a világháború véres évei után. A források egyértelműen arról tanúskodnak, hogy az 1901-ben megalapított Papi Missziós Egyesület⁵⁶ szolgálata nagyon gyümölcsöző volt mind a béke, mind a háborús időket követő években.

A népmissziós napok szerkezeti, tartalmi előkészítéséről, annak felépítéséről és lefolyásáról a levéltári források és a központilag kiadott útbaigazító kiadvány(ok) alapján kirajzolódik egy népmissziós forgatókönyv, amelynek követése eredményes lélekjárást⁵⁷ tudott adni az adott közösségnek. Hosszasan lehetne ennek részleteiről beszélni, azonban amit mindenképp szeretnék kiemelni, az az a tény, miszerint a mindenkori forgatókönyv részét képezték a csoportoktatások, amire reggel és este került sor, külön a lányok, asszonyok, fiúk, férfiak, gyermekek és idősek számára. Ez a fajta csoportoktatás mintegy célzottan szólította meg az adott korosztályt, élethelyzetet, amely által jobban a magáénak érezhette és érthette az elhangzó evangéliumi magyarázatot, katekézis témát. Mindemellett a missziós napok csúcspontjai a gyónások, a szentségimádások és a körmenetek voltak.

Zárszóként kijelenthető, hogy az 1945 őszen megfogalmazódott népmissziók tudatos szervezésének szándéka gyorsan elkezdett konkrétumokban is megvalósulni. A szervezők bölcsességét dicséri, hogy nem valami új módszert akartak alkalmazni, netán kikísérletezni, hanem az addig bevált módszereket ötvözve, illetve azokat kiegészítve a kor igényeinek megfelelően igyekeztek eleget tenni a hívek lelki épülésének. Mintegy a meglévő forgatókönyvre építve - az egyesület tagjainak frissítése, missziós napok szervezése esperesi kerületekre való lebontás alapján, kiadványszerkesztés, pontos utasítások a népmissziót igénylő plébánosnak/egyházközösségnek, és a misszionáriusnak - vette kezdetét a munka. A cél határozott és világos volt: „az egész egyházmegye minden plébániájára, sőt minden nagyobb szórvány csoportjára kiterjedő egyházmegyei

56 GYÉL: Püspöki iratok: 1681/1901. I. 13/e, 42. doboz.

57 A népmissziók másik megnevezése.

népmiszióra”⁵⁸ kerüljön sor. A püspök kijelentését, miszerint, „soha jobbkor nem jöhetett volna”,⁵⁹ maga az eredmény is alátámasztja, hiszen a beszámolóban a főpásztor annak is hangot adott, hogy „a misszió lecsökkentette a vallásellenes propagandák hatását, felébresztette a katolikus öntudatot és megbékéltette a lelkeket”.⁶⁰

58 Sz.n/1947 Összefoglaló jelentés a gyulafehérvári egyházmegye háború utáni népmiszióiról, 4.

59 Uo. számos forrás alátámasztja a missziós jelentések, beszámolók alapján, hiszen „a lelkek tájékozódást vártak, a sok csalódás után az Egyház felé néztek, egyedüli vigaszuknak a vallás maradt.”

60 Uo.